

Huolellisuus syyteharkinnassa

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 17.9.2024 toimittamassaan kantelussa arvostellut muun ohella aluesyyttäjä A:n suorittaman syyteharkinnan kestoa. Kantelun mukaan syyteharkinnan aikana osa teoista oli ehtinyt vanhentua.

SELVITYS

Apulaisvaltakunnansyyttäjä on 26.11.2024 antanut asiasta lausuntonsa, jonka liitteenä on aluesyyttäjä A:n selvitys.

RATKAISU

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Syyttäjälaitoksesta annetun lain 9 §:n mukaan syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta hänen käsiteltävänään olevassa asiassa tasapuolisesti, joutuisasti ja taloudellisesti asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun edellyttämällä tavalla.

Valtion virkamieslain 14 § 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Hänen on noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä.

Valtakunnansyyttäjän ohjeessa ([VKS 2016:4](#)) syyttäjän tehtävien kiireellisyydestä ja etusijajärjestyksestä on todettu, että yleisen joutuisuusvaatimuksen lisäksi syyttäjän tehtävien hoitamiseen liittyy myös monia erityisiä lakisääteisiä kiireellisyysperusteita, joiden nojalla tietyt tehtävät on asetettava etusijalle muihin tehtäviin nähden. Ohjeessa todetaan, että myös syyteoikeuden vanhentumista koskeva rikoslain 8 luku sisältää syyttäjän tehtävissä huomioitavia määräaikoja koskevia säännöksiä. Vaikka niiden ensisijaisena tarkoituksena ei olekaan säännellä rikosasioiden käsittelyn kiireellisyyttä, saavat ne syyteoikeuden vanhentumisen lähestyessä kiireellisyysperusteen luonteen ja velvoittavat syyttäjää asettamaan vanhentumisuhan alla olevan asian etusijalle muihin tehtäviinsä nähden.

Rikoslain 35 luvun 1 §:n mukaan vahingonteosta säädetty ankarin rangaistus on vuoden mittainen vankeusrangaistus.

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus enintään vuoden.

Arviointi

Kantelua koskeva asia on A:n selvityksen mukaan saapunut syyttäjälle 13.8.2021. Epäilyn vahingonteon tekoaika on ollut 2.9.2020. Syyteoikeus vahingonteosta vanhenee kahdessa vuodessa.

Asian tultua A:n syyteharkintaan vanhimman tutkittavana olleen teon syyteoikeuden vanhentumiseen on ollut aikaa yli vuosi. Asiaa syyttäjälle jaettaessa ei ole ollut perusteita kiinnittää erityistä huomiota syyteoikeuden vanhentumiseen. Syyteharkinta kesti hiukan yli vuoden. A oli tehnyt 10.10.2022 päätöksen jättää syytteen nostamatta epäilystä vahingonteosta, koska syyteoikeus oli vanhentunut.

A:n selvityksen mukaan hän on aloittanut Etelä-Suomen syyttäjälle ensimmäisessä juristin työssään apulaissyyttäjänä 1.6.2021. A:n mukaan hänelle jaettiin suuri määrä syyteharkinta-asioita, joista monet olivat jo hänen aloittaessaan olleet yli vuoden vireillä. Tämän lisäksi uusia juttuja jaettiin jatkuvasti lisää. Pääsääntöisesti jutut, joita ei koskenut mikään erityinen kiirehtimisperuste ja joita hän oli ehtinyt syyteharkinnassa ns. rästilistalta edistämään, olivat vuoden vanhoja.

Selvityksen mukaan nyt kyseessä olevan asian diaarilla on ollut neljä esitutkintapöytäkirjaa, joissa kaikissa on ollut sama epäily, mutta joihin on liittynyt myös muita asianomistajia. Kyseessä olevan teon esitutkintapöytäkirjalle oli kirjattu kahdeksan eri nimikettä: Esitutkintapöytäkirjalla ei ollut yhtäkään liitettä, joten A on pyytänyt poliisia toimittamaan lisätutkintaa 9.9.2022.

Lisätutkintapöytäkirja on kirjattu saapuneeksi 4.10.2022. A on 10.10.2022 tehnyt syyttämättä-jättämispäätöksen vahingonteon osalta syyteoikeuden vanhentumisen perusteella. Viiden muun nimikkeen osalta hän on tehnyt syyttämättäjättämispäätöksen ei näyttöä -perusteella 11.10.2022 ja haastehakemus, joka on koskenut kuutta tekoa, on lukittu 11.10.2022 ja laitettu kärjäoikeuteen vireille 12.10.2022.

Apulaisvaltakunnansyyttäjä on lausunnossaan todennut, että epäillyn vahingonteon syyteoikeus on ollut vanhentunut jo A:n tehdessä lisätutkintapyynnön esitutkintaviranomaiselle. Asia olisi tullut ainakin tältä osin ratkaista hyvissä ajoin ennen syyteoikeuden vanhentumista. Päätöksenteon viivästyminen siten, että syyteoikeus on ehtinyt vanhentua, on johtanut asianomistajan näkökulmasta pysyvään oikeudenmenetykseen.

Apulaisvaltakunnansyyttäjän mukaan A:n virhe on ollut omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asiamukaisuuteen. A:lla on ollut velvollisuus seurata hänelle jaettujen asioiden kiireellisyysjärjestystä ja syyteoikeuden vanhentumisen määräaikoja. A:n menettelyä arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon hänen selvityksestään ilmenevät seikat hänen työtilanteensa ja kyseisen asian laadun aiheuttamista haasteista ajantasaisen seurannan järjestämisessä.

Syyttäjälaitoksesta annetun lain 9 §:n säännös velvoittaa lähtökohtaisesti syyttäjää huolehtimaan joutuisasti kaikista rikosvastuun toteuttamiseen liittyvistä tehtävistä. Asiassa annettu lausunto ja selvitys huomioon ottaen minulla ei ole aihetta kyseenalaistaa A:n työtilannetta, jolla on ollut vaikutusta yleisesti hänellä käsiteltävien asioiden syyteharkinta-aikoihin.

Kantelua koskevien asioiden laillisuusvalvonnallisen arvioinnin kannalta olennaista on, että yleisen joutuisuusvelvollisuuden lisäksi syyttäjän tehtävien hoitamiseen liittyy myös monia erityisiä lakisääteisiä kiireellisyysperusteita, joiden nojalla tietyt tehtävät on asetettava etusijalle muihin tehtäviin nähden. Eräänä valtakunnansyyttäjän ohjeessa mainittuna kiireellisyysperusteena on syyteoikeuden vanhentuminen. Vanhentumisuhan alla oleva syyteharkinta-asia on etusijalla kiireellisyysperustetta vailla oleviin tehtäviin nähden.

Kyseisen virkavelvollisuuden noudattamiseksi syyttäjän tulisi pyrkiä tutustumaan syyteharkintaansa jaettuihin asioihin jo niiden käsittelyn alkuvaiheissa siinä määrin, että hän kykenee ohjeessa edellytetyin tavoin ottamaan syyteoikeuden vanhentumisen huomioon työtehtäviensä priorisoinnissa.

Syyttäjän kuuluu seurata riittävän huolellisesti hänellä käsiteltävien asioiden vanhentumisaikoja. Syyttäjän oman seurannan merkitys korostuu ruuhkautuneessa työtilanteessa, jolloin syyteharkinta-ajat pitenevät ja vaara syyteoikeuden vanhentumisesta syyteharkinnan aikana lisääntyy.

Kyse on ollut laadultaan tavanomaisesta rikosasiasta. Asiassa ei ole esitetty, ettei A olisi kyennyt suorittamaan syyteharkintaa ennen syyteoikeuden vanhentumista, mikäli hän olisi saadessaan asian käsiteltäväkseen, tai myöhemmässä vaiheessa, kiinnittänyt huomiota syyteoikeuden vanhentumisen ajankohtaan. A:lla on ollut noin vuosi aikaa kiinnittää huomiota syyteoikeuden vanhentumiseen ennen syyteoikeuden vanhentumista. Tätä hän ei ole kuitenkaan tehnyt, jolloin hän ei asettanut kantelua koskevaa asiaa syyteharkinnassaan etusijalle kiireellisyysperustetta vailla oleviin asioihin nähden.

A on tehnyt 10.10.2022 päätöksen jättää syyte nostamatta epäilystä vahingonteosta, koska syyteoikeus oli syyteharkinnan aikana vanhentunut. Yhdyn apulaisvaltakunnansyyttäjän näkemykseen, että A on menetellyt virheellisesti, kun hän ei ole riittävän huolellisesti seurannut asian vanhentumistilannetta.

Kyse on ollut yksittäisestä virheestä, johon on ollut omiaan vaikuttamaan ruuhkautunut työtilanne. Lähtökohtaisesti tämänkaltainen virhe on kuitenkin vakava. Rikosoikeudellisen vastuun toteutumisen kannalta on olennaista, ettei syyteoikeus syyttäjän huolimattomuuden vuoksi pääse vanhenemaan syyteharkinnan aikana.

Syyteoikeuden vanhentuminen syyteharkinnan aikana on omiaan heikentämään luottamusta syyttäjätoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi asianosaisten oikeusturvaa. Vanhentuminen on johtanut asianomistajan näkökulmasta pysyvään oikeudenmenetykseen.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän aluesyyttäjä A:n huomiota huolellisuuteen syyteharkinnassa sekä syyteoikeuden vanhentumisen huomioon ottamiseen syyteharkinnassa ja työtehtävien priorisoinnissa.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Liisamari Herala